

Guía Docente				
Datos Identificativos			2017/18	
Asignatura (*)	Asesoramento e desenvolvemento profesional		Código	652511202
Titulación	Mestrado Universitario en Psicopedagogía			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	4.5
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Gonzalez Sanmamed, Mercedes	Correo electrónico	mercedes.gonzalez.sanmamed@udc.es	
Profesorado	Gonzalez Sanmamed, Mercedes	Correo electrónico	mercedes.gonzalez.sanmamed@udc.es	
Web				
Descrición xeral				

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	Planificar programas, proxectos e servizos de intervención para a mellora dos membros da comunidade educativa, aplicables a diferentes contextos e grupo destinatario.
A2	Ser capaz de asesorar centros, profesionais, familias e institucións co fin de axudar a resolver problemas educativos e promover a innovación
A8	Deseñar, implementar e avaliar prácticas educativas, programas e servizos que dean resposta ás necesidades das persoas, organizacións e colectivos específicos, promovendo a presenza, participación e éxito de todo o alumnado en contornos educativos e sociolaborais.
A14	Coñecer as necesidades formativas básicas nos diferentes contextos escolares e sociolaborais, poñendo especial atención naquelas competencias que favorezan o traballo en contornos multiculturais
B3	Capacidade de resolución de problemas
B6	Traballar de forma autónoma e con iniciativa
B7	Traballar de forma colaborativa
B11	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
C5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias do título	
Planificar programas, proxectos e servizos de intervención para a mellora dos membros da comunidade educativa, aplicables a diferentes contextos e grupo destinatario.	AP1		
Coñecer as necesidades formativas básicas nos diferentes contextos escolares e sociolaborais, poñendo especial atención naquelas competencias que favorezan o traballo en contornos multiculturais	AP14		
Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.		BM11	
Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras			CM5
Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida			CM7
Traballar de forma autónoma e con iniciativa		BM6	
Traballar de forma colaborativa		BM7	

Ser capaz de asesorar centros, profesionais, familias e institucións co fin de axudar a resolver problemas educativos e promover a innovación	AP2		
Deseñar, implementar e avaliar prácticas educativas, programas e servizos que dean resposta ás necesidades das persoas, organizacións e colectivos específicos, promovendo a presenza, participación e éxito de todo o alumnado en contornos educativos e sociolaborais.	AP8		
Capacidade de resolución de problemas		BM3	

Contidos	
Temas	Subtemas
A formación orientada ó desenvolvemento persoal, profesional, social e cultural dos docentes.	-Fundamentación disciplinar e contextual da formación -Características e principios da formación e o desenvolvemento profesional. -Teorías e modelos de aprendizaxe e socialización profesional.
Deseño, desenvolvemento e avaliación de programas para o desenvolvemento profesional en contextos educativos.	-A relación teoría-práctica na formación. -A planificación da formación: condicións, componentes e procesos. -O desenvolvemento de programas formativos: estruturas, estratexias e fases. -A avaliación da formación: principios, sistemas e técnicas.
O asesoramento como sistema de apoio ó profesorado e ós centros: principios, modelos e estratexias.	-Modelos de asesoramento -Organización e coordinación dos sistemas de asesoramento.
Redes de colaboración entre institucións e profesionais da educación para a produción e intercambio de coñecemento.	-O apoio interno e externo á innovación: limitacións e posibilidades. -Sistemas de colaboración en rede: ferramentas para o traballo colaborativo.
Roles e funcións dos asesores: configuración da identidade do psicopedagogo como asesor.	-Características dos asesores: selección e formación. -Funcións e competencias dos asesores. -Aprendizaxe e identidade profesional dos asesores.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Discusión dirixida	A8 B3 B7 B11	6	0	6
Estudo de casos	A2 A1 A14 C5 C7	10	40	50
Sesión maxistral	A2 C5	12.5	0	12.5
Proba mixta	A1 B3	3	0	3
Lecturas	A14 B6	0	15	15
Análise de fontes documentais	A2 A8 B6	0	20	20
Atención personalizada		6	0	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Discusión dirixida	Realizaranse discusións e debates sobre temáticas nas que se poidan expoñer e defender diferentes puntos de vista
Estudo de casos	Proporase a análise dun caso que se traballará en grupo baixo a orientación da profesora.
Sesión maxistral	Exporanse os principios e conceptos básicos da materia
Proba mixta	Referida a verificar a adquisición dos contidos básicos da materia.
Lecturas	Seleccionaranse documentos coas ideas e conceptos básicos da materia. Os estudantes despois da súa lectura realizarán unha ficha recollendo os aspectos fundamentais dos textos.
Análise de fontes documentais	Realizarse un estudio crítico de diversos materiais escritos ou audiovisuais vinculados coa temática da materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición

Estudo de casos	Os estudantes, a través das tutorías, recibirán orientacións e apoio para a realización destas actividades.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Proba mixta	A1 B3	Respostas correctas. Argumentación fundamentada.	50
Análise de fontes documentais	A2 A8 B6	Selección das ideas principais e análise crítica dos argumentos e propostas.	10
Estudo de casos	A2 A1 A14 C5 C7	Rigor na análise dos elementos do caso. Coherencia no tipo de estratexia a seguir. Resposta os elementos clave que se presentan no caso. Propostas argumentadas	40

Observacións avaliación

Fontes de información	
Bibliografía básica	Domingo, J. (Coord.) (2001). Asesoramiento al centro educativo. Colaboración y cambio en la institución. Barcelona: Octaedro. (Para profundizar). Domingo, J. y Hernández, V. (2012). La práctica del asesoramiento educativo: casos y herramientas de trabajo. Granada: FORCE Hargreaves, A. y Fullan, M. (2014). Capital profesional. Madrid, Morata. Lago, J.R. y Onrubia, J. (2011). Asesoramiento psicopedagógico para la mejora de la práctica educativa. Barcelona: ICE.Horsori Monereo, C. y Pozo, J.I. (coords.) (2005). La práctica del asesoramiento educativo a examen. Barcelona: Graó. VV.AA. (2008). Monográfico sobre ?Repensar el Asesoramiento en Educación: ¿Qué Prácticas para los Nuevos Retos??. Profesorado, revista de currículo y formación del profesorado; 12, 1 (abril), http://www.ugr.es/local/recfpro/?p=157

Bibliografía complementaria	A.S.C.A. (2008) . School Counselor Competencies . American School Counselor Association (ASCA). Available from: http://www.schoolcounselor.org/files/SCCompetencies.pdf Ainscow, M., Hopkins, D., Soutworth, G. y West, M. (2001). Hacia escuela eficaces para todos. Manual para la formación de equipos docentes. Madrid: Narcea. Amatea, E. & Clark, M.A. (2005). Changing Schools, Changing Counselors: A Qualitative Study of School Administrators' Conceptions of the School Counselor's Role. Professional School Counseling Journal, 9 (1), 16-27. Angulo, F. (1999b). ¿La supervisión docente: dimensiones, tendencias y modelos?. En F. Angulo, J. Barquín y A.I. Pérez Gómez (eds.). Desarrollo profesional del docente: política, investigación y práctica. Madrid: Akal. Area, M y Yanes, J. (1989). ¿El asesoramiento curricular a los centros escolares. La fase de contacto inicial?. Qurrículum, 1: 51-78. Arencibia, J.S. y Guarro, A. (1999). Mejorar la escuela pública. Una experiencia de asesoramiento a un centro con problemas de disciplina , Tenerife: Consejería de Educación del Gobierno de Canarias/CCPP. Badía, A., Mauri, T. y Monereo, C. (coords.) (2005). La práctica psicopedagógica en educación formal. Barcelona: UOC . Bolam, R., McMahon, A., Stoll, L., Thomas, S. & Wallace, M. (dirs.) (2005). Creating and sustaining effective professional learning communities. Bristol: University of Bristol y Department for Education and Skills, DfES. Research Report RR637. Available from: http://www.dfes.gov.uk/research/data/uploadfiles/RR637.pdf Bolívar, A. (1999a). Cómo mejorar los centros educativos , Madrid: Síntesis. Bolívar, A. (1999c). ¿Roles del psicopedagogo en la innovación y desarrollo del currículum?. En Peñafiel, F., González, D. y Anezcuá, J.A. (Coords.). La intervención Psicopedagógica. Granada: GEU. Bolívar, A. (2000b). Los centros educativos como organizaciones que aprenden. Promesa y realidades. Madrid: La Muralla. Boza, A., Toscano, M.O., & Salas, M. (2007). ¿Qué es lo que hace un orientador?: Roles y funciones del orientador en educación secundaria. XXI. Revista de Educación , 9, 111-131. Available from: http://www.uhu.es/publicaciones/ojs/index.php/xxi/article/viewArticle/520 Clark, M.A., & Amatea, E. (2004). Teacher perceptions and expectations of school counselor contributions: implications for program planning and training. ASCA, Professional School Counseling, 8 (2) (Dec.) 132-140. Available from: http://www.schoolcounselor.org/files/8-2-132%20Clark.pdf Del Rincón, B. (ed.) (2001). Presente y futuro del trabajo psicopedagógico. Barcelona : Ariel. DeVoss, J. A., & Andrews, M. F. (2006). School counselors as educational leaders. Boston: Lahaska Press. Domingo, J. (2003). El asesoramiento a centros educativos, una cuestión de saber, poder e identidad, Profesorado, Revista de Currículum y Formación de Profesorado 7 (1 y 2), 97-105. http://www.ugr.es/local/recfpro/Rev71COL1.pdf Domingo, J. (2005). Las prácticas de asesoramiento a centros educativos. Revisión del modelo de proceso. Revista Education Policy Análisis Archivos/Archivos Analíticos de Políticas Educativas , Volumen: 13 (17) (Febrero), 33 Páginas, http://epaa.asu.edu/epaa/v13n17/v13n17.pdf Domingo, J. (2006). Los departamentos de Orientación en la mejora cualitativa de la Educación Secundaria. Revista de Educación , 339 (Enero-Abril), 97-118 http://www.revistaeducacion.mec.es/re339/re339a07.pdf Domingo, J. (2009). Asesoría a la escuela para la mejora de la enseñanza y el aprendizaje. En Vv. Aa. Desarrollo de la gestión educativa en México: Situación y perspectivas. México D.F.: UPN, pp. 101-126 Escudero, J.M. y Moreno, J.M. (1992). El asesoramiento a centros educativos. Estudio evaluativo de los Equipos Psicopedagógicos de la Comunidad de Madrid. Madrid: CECCAM. Fernández Gálvez, J.D. (2005). Buscando la magia del mago sin magia. Granada: GEU. Fernández Sierra, J. (1999). Acción psicopedagógica en Educación Secundaria . Archidona: Aljibe. Fernández Sierra, J. (Coord.) (1995). El trabajo docente y psicopedagógico en educación Secundaria. Archidona: Aljibe. Gago, F. (2006). La dirección pedagógica en los Institutos de Enseñanza Secundaria. Un estudio sobre liderazgo educativo . Madrid: CIDE-Centro de Investigación y Documentación Educativa, Ministerio de Educación y Ciencia. Harris, A. (2004). Improving schools through teacher leadership . London: Open University Press. Hopkins, D. (2007). Every School a Great School. Maidenhead: Open University Press. Janson, C., Stone, C., & Clark, M.A. (2009). Stretching leadership: A distributed perspective for school counselor leader. Professional School Counseling, 13 (2), 98-106. Lambie, G.W., & Willianson, L.L. (2004). The challenge to change from guidance counseling to professional school counseling: A historical proposition. Professional School Counseling 8 (2): 124-132. Marcelo, C. (1996). Innovación educativa, asesoramiento y desarrollo profesional. Madrid: CIDE. Marcelo, C. y López, J. (Coords.) (1997). Asesoramiento curricular y organizativo en educación. Barcelona: Ariel. Martínez, A.C.; Krichesky, G.J.; & García, B. (2010). El orientador escolar como agente interno de cambio. Revista Iberoamericana de Educación, 54, 107-122. McMahon, G., Mason, E., & Paisley, P. (2009). School counselor educators as educational leaders promoting systemic change. Professional School Counseling. Available from: http://findarticles.com/p/articles/mi_m0KOC/is_2_13/ai_n45722184/?tag=content;col1 Monereo, C. y Pozo, J.I.

(coords.) (2005). La práctica del asesoramiento educativo a examen. Barcelona: Graó. Monereo, C. y Solé, I.
(coords.) (1996). El asesoramiento psicopedagógico: una perspectiva profesional y constructivista. Madrid: Alianza.
Nieto, J.M. (1996b). ¿Reconstruir el asesoramiento pedagógico como práctica de apoyo a los centros escolares?; Revista de Educación, 311, 217-234. Pont, B., D. Nusche & Moorman, H. (2008). Improving School Leadership . Paris: OECD. Available from [Updated 09.04.2010]: <http://www.oecd.org/edu/schoolleadership> Stone, C. B., & Dahir, C. A. (2006). The Transformed School Counselor. Boston: Houghton Mifflin Company. Van Velzen, W. (1987). ¿The International School Improvement Project?; En D. Hopkins (Ed.). Improving the quality of schooling. Lessons from the OECD International School Improvement Project. Leuven: ACCO, 17-32. Wolker, J. (2006). Principals and counsellors working for social justice: A complementary leadership team. Guidance and Counseling, 21 (2).

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías